

ZÁKON

ze dne 2014,

kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 239/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Změna zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona 307/1999 Sb., zákona č. 56/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 47/2004 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 137/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 278/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 18/2012 Sb., zákona č. 160/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb. a zákona č. 239/2013 Sb., se mění takto:

1. V § 24c odstavec 1 zní:

„(1) Kancelář má proti vlastníku tuzemského vozidla právo na úhradu příspěvku, zjistí-li porušení povinnosti podle § 1 odst. 2. Právo na úhradu příspěvku za porušení povinnosti podle § 1 odst. 2 náleží Kanceláři za každý den porušení této povinnosti, nejdéle však za dobu 3 let. Právo na úhradu příspěvku za období přesahující dobu 3 let zaniká. Za úhradu příspěvku odpovídá společně a nerozdílně s vlastníkem vozidla jeho provozovatel, není-li současně jeho vlastníkem. V případě vozidla podléhajícího registraci vozidel vzniká povinnost k úhradě příspěvku tomu vlastníkovvi a provozovateli vozidla, který byl nebo měl být zapsán v registru silničních vozidel v době, kdy byla porušena povinnost podle § 1 odst. 2; to neplatí v případě, kdy pojištění odpovědnosti zaniklo podle § 12 odst. 1 písm. d).“.

2. V § 24c odstavec 4 zní:

„(4) Příspěvek je splatný ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení písemné výzvy Kanceláře k jeho úhradě na adresu osoby podle odstavce 1. Tato výzva musí obsahovat výsledek porovnání údajů podle § 15 odst. 3. Účinky doručení má i nevyzvednutí písemné výzvy k úhradě příspěvku do 15 dnů ode dne jejího uložení v provozovně provozovatele poštovních služeb nebo odepření převzetí této výzvy, s výjimkou případu, kdy osoba podle odstavce 1 z důvodů nezávislých na její vůli nemohla výzvu Kanceláře převzít. Povinnost uhradit příspěvek nevzniká, pokud je ve lhůtě podle věty první Kanceláři prokázáno, že nebyla porušena povinnost podle § 1 odst. 2. Za takový důkaz se považuje i čestné prohlášení osoby podle odstavce 1.“.

3. Za § 24c se vkládá nový § 24d, který zní:

„§ 24d

(1) Právo Kanceláře na úhradu příspěvku podle § 24c odst. 1 za každý den porušení povinnosti podle § 1 odst. 2, nejdéle však za dobu tří let, zaniká, pokud Kancelář ve lhůtě 2 měsíců ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděla, nezašle výzvu podle § 24c odst. 4.

(2) Tomu, kdo ve lhůtě podle § 24c odst. 4 zašle Kanceláři své stanovisko nebo předloží doklady uvedené ve výzvě k zaplacení příspěvku, sdělí Kancelář písemně do 30 dnů ode dne jejich obdržení, zda na zaplacení příspěvku trvá. Je-li stanovisko Kanceláře k poskytnutým dokladům závislé na jejich ověření, které nemůže provést sama Kancelář, prodlužuje se lhůta podle odstavce 2 o 30 dnů, pokud Kancelář před uplynutím lhůty podle věty první písemně oznámila tomu, kdo byl vyzván k zaplacení příspěvku, že se lhůta prodlužuje. Pokud však bylo Kanceláři doručeno čestné prohlášení podle § 24c odst. 4, toto již Kancelář nepřezkoumává.

(3) Vzniknou-li tomu, kdo byl neoprávněně vyzván k úhradě příspěvku, náklady účelně vynaložené k prokázání toho, že povinnost podle § 1 odst. 2 neporušil, uhradí mu je v prokázané výši na jeho písemnou žádost Kancelář. Kancelář má právo na úhradu těchto i svých nákladů proti tomu, kdo jí chybná data poskytl, pokud vedla k neoprávněně výzvě Kanceláře. Právo na úhradu nákladů Kanceláři má také správní orgán příslušný k projednání správního deliktu podle tohoto zákona v případě nákladů jím vynaložených ve správním řízení zahájeném na základě chybných dat týkajících se pojištění odpovědnosti předaných Kanceláři.“.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Řízení ve věci příspěvku podle § 24c zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů, zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 168/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Změna zákona č. 239/2013 Sb.

V části druhé čl. III, zákona č. 239/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, se body 26, 29 a 30 zrušují.

Čl. IV.

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti třicátým dnem po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu

V případě, že je dnes vlastníkovu vozidla zaslána Českou kanceláří pojistitelů (dále jen „Kancelář“) výzva k zaplacení příspěvku za dobu, po kterou bylo údajně vozidlo provozováno v rozporu se zákonem, má tento povinnost prokazovat Kanceláři skutečnost, že vozidlo v rozhodném období nevlastnil nebo neprovozoval v rozporu se zákonem. V případě, že tuto skutečnost vlastník vozidla neprokáže ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení, vzniká mu bezesouhlasně povinnost příspěvek zaplatit. Tuto skutečnost má pak vlastník prokazovat výpisem zapsaných údajů z registru silničních vozidel (dále jen „výpis“). Problém však spočívá v tom, že v souladu s § 4 odst. 2 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, a stanoviskem Ministerstva dopravy, je výpis oprávněn požadovat pouze ten, kdo prokáže právní zájem. Subjekt je tedy, v rámci své písemné žádosti, povinen uvést konkrétní právní normu, na kterou se odvolává. Například Policie ČR žádá o výpis na základě zákona o Policii České republiky, soud na základě zákonů upravujících pravomoci soudů a soudců a soudní exekutoři na základě exekučního řádu apod., vždy však s uvedením konkrétního zákonného zmocnění.

Vzniká tak výše popsaná bezvýchodná situace, kdy na jednu stranu je ustanovením § 24c odst. 4 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, vlastníkovu vozidla uložena povinnost prokazovat skutečnosti zjistitelné jen z registru silničních vozidel, avšak na stranu druhou žádný právní předpis – ani sám zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla – nedává vlastníkovu oprávnění tento výpis požadovat, natožpak se domáhat výpisu s patrnou historií zápisu. V tomto smyslu se tedy po občanovi, popř. vlastníkovu požaduje prokazovat něco, co za současné právní úpravy nemůže sám z registru silničních vozidel získat a tento se tak dostává do tzv. důkazní nouze. Samy obce, skrze jimi spravované registry silničních vozidel, tyto výpisy vlastníkovu nevydávají a ani vydávat nemohou, neboť v takovém případě by přímo porušovaly platnou právní úpravu. Navíc i kdyby chtěly obce s rozšířenou působností vyjít žadatelům vstříc a jednaly z vlastní vůle v rozporu se zákonem, nemohly by ani takto informace poskytnout, a to z toho prostého důvodu, že mnohdy ani těmito informacemi přímo nedisponují. Spisy vozidel si obce mezi sebou neustále předávají, a to v závislosti na aktuálním místě trvalého bydliště vlastníka. Celý systém registru silničních vozidel tedy není v tomto smyslu ani patřičně nastaven.

Jako další logický způsob prokazování vlastnictví vozidla by šlo samozřejmě zvolit doložení kupní smlouvy. Na tomto místě je však především potřeba upozornit na fakt, že tato nemusí mít dle předpisů práva soukromého obligatorně písemnou formu a ke všemu kupní smlouvou nemusí vlastník po letech již vůbec disponovat. Za tohoto stavu je tedy na nepřijatelné libovůli Kanceláře, zda od vymáhání ustoupí např. jen na podkladě prohlášení o prodeji vozidla či toto nebude považovat za relevantní. Praxe nám ukazuje, že Kancelář spíše volí variantu druhou. Navíc lhůta pro registraci vozidla mezi dvěma vlastníky není omezena 10denní lhůtou, jak by se mohlo zprvu zdát. Zákonná úprava ukládá novému vlastníkovu, v rámci § 6 odst. 1 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, povinnost vozidlo registrovat do 10 pracovních dnů, avšak pouze za předpokladu, že ho hodlá provozovat na území České republiky. V případě, že vozidlo provozovat nehodlá, nemá tento povinnost registrace a v registru silničních vozidel tedy zůstává zapsána osoba, která však již není vlastníkem, který je povinen platit příspěvek.

Celý rozpor lze popsat např. na situaci, kdy autobazar, který vozidlo vykoupil za účelem jeho prodeje a nikoliv jeho provozování, tuto skutečnost nemá povinnost zapsat v registru silničních vozidel. Tím dochází věc až absurdních závěrů, kdy vlastník (zde autobazar) nemůže ani uložit registrační značky do dočasného vyřazení, neboť tento úkon lze provést pouze na registrovaném vozidle. Jako další typický příklad lze popsat skutečnost, kdy vlastník vozidlo koupí, ale nehodlá je provozovat z důvodu jeho opravy. V obou výše popsaných případech tedy Kancelář dohledá v centrálním registru pouze původní registrované osoby, které však již vlastníky nejsou. Informace o registrovaném vlastníkovi je tedy víc než zavádějící a za současného stavu je i pro účely placení povinných poplatků v podstatě nepoužitelná. Subjektem povinným platit poplatek je ze zákona pouze skutečný vlastník a nikoliv osoba, která je pouze jako vlastník mylně registrována. Pokud bude tento rozpor nadále pokračovat, budou informace vydávané centrálním registrem vozidel pro účely jakéhokoliv dokazování irelevantní a budou obesílány i ty osoby, které k vozidlu nemají již žádná práva.

Lze tedy uzavřít, že výše popsané skutečnosti jsou podstatou současných sporů mezi Kanceláři a Ministerstvem dopravy. Situaci nelze v žádném případě omlouvat tím, že se jedná pouze o evidenční chyby, kterým se nevyhne vedení jakéhokoliv registru podobného charakteru. Je třeba zdůraznit, že sama Kancelář si je této tristní situace vědoma a tuto zneužívá ve svůj prospěch tak, že výzvou obesílá registrovaného vlastníka evidovaného v databázi pojišťoven, kterému skončila platnost pojistné smlouvy, aniž by si informace z centrálního registru vozidel s pojistnými smlouvami řádně srovnala.

Celé situaci nenahrává ani samotný fakt, že zápis v registru silničních vozidel nepodléhá principu materiální publicity, tedy že údaje o vlastnictví vozidla vedené v registru vozidel neprokazují skutečné vlastnictví vozidla tak, jak je tomu např. u katastru nemovitostí ve vztahu k nemovitostem. Jak již bylo řečeno, v registru se tedy dozvíme pouze registrovaného vlastníka, který však skutečným vlastníkem, který je povinen platit příspěvek nepojištěných vozidel ve smyslu § 24c zákona 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, není. Z těchto důvodů dochází k tomu, že Kancelář neoprávněně, jak sama několikrát oficiálně přiznala, obesílá výzvou k zaplacení poplatku až dvě třetiny obeslaných registrovaných vlastníků a nikoliv skutečné vlastníky. Nepřehlednutelným paradoxem zůstává, že tato situace je zcela po právu. Současně situaci nepřidává ani to, že se tato nefunkční právní úprava stala hojně užívaným a oblíbeným zdrojem výdělku inkasních agentur a advokátních kanceláří se specializací na správu pohledávek, které se ani tímto faktem veřejně netají a za pomoci tvrdých vyjednávacích metod přesvědčují každodenně osoby o existenci smyšlené povinnosti k zaplacení fiktivních dluhů na pojištění. V současné době je tento stav s notnou nápomocí médií stále více kritizován, a to jak laickou, tak odbornou veřejností, kdy je tento stav vnímán jako zvláště veřejné moci a neúměrné zatěžování občanů, kteří si všechny své povinnosti ve vztahu k registraci i pojištění splnili.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že současné znění zákona i současná praxe Kanceláře ve vymáhání příspěvku, kdy jsou obesílány neoprávněně statisíce motoristů, je nadále společensky neúnosná. Státní orgány by tedy neměly v žádném případě nadále tyto spory, chyby v registrech a spekulativní postupy Kanceláře, kdy jsou dlužné částky vymáhány prostřednictvím soukromých inkasních agentur a soukromých advokátních kanceláří s cílem dosáhnout nejvyššího zisku, podporovat.

Dopady návrhu na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí

Navrhovaný zákon nemá žádné dopady do státního rozpočtu, ani do rozpočtů samosprávných celků.

Soulad s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy ČR

Navrhovaná změna není v rozporu s ústavním pořádkem, ani neodporuje mezinárodním smlouvám, kterými je Česká republika vázána.

Soulad s právem Evropské unie

Navrhovaná změna není v rozporu s právními akty Evropské unie.

Soulad se zákazem diskriminace

Tento zákon není v rozporu s žádnou antidiskriminační normou ani se závazky z vyhlášených mezinárodních smluv, týkajících se potírání diskriminace, jimiž je Česká republika vázána.

Soulad s ochranou soukromí a osobních údajů

Zákon není v rozporu s žádným předpisem určeným k ochraně soukromí a osobních údajů.

Zhodnocení korupčních rizik

Zákon nezpůsobuje žádné korupční riziko.

Návrh na schválení návrhu zákona Poslaneckou sněmovnou již v prvním čtení

Jelikož se jedná o jednoduchou avšak časově velmi citlivou novelu zákona, navrhuje se, aby Poslanecká sněmovna podle § 90 odst. 2 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny vyslovila s návrhem zákona souhlas již v prvním čtení.

II. Zvláštní část

K Čl. I

Co se týče bodu 1., je cílem zákonodárce omezit celkovou dobu, za kterou může Kancelář požadovat po dlužníkovi příspěvek. Zákonodárce po úvaze omezil celkové období, za které je možné vymáhat dlužný příspěvek, na 3 roky. Kancelář nebude mít tedy možnost vymáhat příspěvek za delší období než 3 kalendářní roky, příspěvek za období přesahující dobu 3 let, ze zákona zanikne. Toto řešení bylo zvoleno proto, aby sama Kancelář byla nucena aktivně hlídat své pohledávky a zároveň, aby dlužný příspěvek nenechala po dobu několika let tzv. „uzrát“ s cílem inkasovat co nejvyšší částku jak na příspěvku, tak na jeho příslušenství. Prekluze nároku byla preferována oproti době promlčecí z důvodu vyšší právní jistoty a ochrany slabší strany (dlužník), a to s ohledem na to, že průměrný dlužník právně-teoreticky rozdíl mezi prekluzivní lhůtou a lhůtou promlčecí nezná, z čehož plyne, že by lehce mohl opomenout vznést námitku promlčení. Úprava v bodě 1. je pak vzájemně propojena s úpravou v bodě 3., přidaného nového § 24d odst. 1, kdy právo Kanceláře na úhradu příspěvku zaniká, pokud Kancelář do 2 měsíců ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděla, nezašle povinné osobě výzvu k uhrazení příspěvku (znovu se jedná o lhůtu prekluzivní, tedy nárok přímo zanikne, a to z důvodu zabránění umělému navyšování celkové dlužné částky a donucení Kanceláře řádně hlídat a spravovat své pohledávky). Prekluzivní lhůta byla určena po porovnání jak obecných lhůt a speciálních lhůt promlčecích a prekluzivních v rámci zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), tak vzhledem k obecné úpravě pojištění v § 2758 - § 2872 NOZ.

Co se týče bodu 2, má tento za cíl dvě stěžejní úpravy. První se týká povinnosti Kanceláře zjistit si ještě před samotným vyzváním dlužníka k úhradě příspěvku všechny relevantní informace nasvědčující možnému porušení zákona, a to zejména obligatorním porovnáním informací se záznamy z Centrálního registru vozidel a dalších rejstříků. Touto úpravou se tedy stanoví Kanceláři povinnost zjistit si relevantní informace ještě před samotným zahájením procesu vymáhání pohledávky a omezí se tak absurdní situace, kdy byly k úhradě např. vyzývány osoby, jež nikdy motorové vozidlo nevlastnily.

Na tomto místě je nutné zdůraznit, že druhou část tohoto bodu zákonodárce považuje za toliko esenciální. Vzhledem k tomu, že Kancelář není soudem ani správním úřadem, v podstatě se konstrukcí jedná o soukromoprávní subjekt, neměla by jí příslušet pravomoc stanovovat osobám práva a povinnosti, což je jí díky dosavadní tristní právní koncepci nesmyslně umožněno. Kancelář by zároveň neměla výzvou nahrazovat řádné soudní či správní řízení. Výzva k zaplacení příspěvku nikdy neměla sloužit jako nástroj nahrazující či obcházející řádná soudní a správní řízení, která jsou založena na principu spravedlivého procesu, a jen ona přináší garanci opravdu spravedlivého a zákonného určení povinnosti. Z toho důvodu zákonodárce postavil novelu tak, aby povinnost k zaplacení příspěvku u obeslané osoby, v případě, že tato pošle v zákonné lhůtě Kanceláři, v reakci na výzvu, pouhé čestné prohlášení, s prohlášením, že zákon neporušila, nikdy nevznikla. Čestné prohlášení zde slouží podobně jako odpor v civilním soudním řízení o platebním rozkazu. Tedy jeho doručení Kanceláři se simuluje situace, kdy povinnost zaplatit příspěvek nikdy nevznikla a Kancelář je odkázána se svým nárokem na řádné soudní řízení. Co se týče právních náležitostí, tak stačí, aby toto čestné prohlášení mělo toliko písemnou formu a splňovalo základní náležitosti a prvky právního jednání dle NOZ. Tedy lze shrnout, že důkazní břemeno týkající se toho, zda osoba nedluží Kanceláři na příspěvku, i nadále spočívá na obeslané osobě, avšak této k zabránění splatnosti příspěvku stačí odeslání pouhého čestného prohlášení, které nemusí být doloženo ani jinými důkazy. Zde si zákonodárce plně uvědomuje limity ochrany občanů a dalších osob a jedná v souladu s principem, že každý má právo se brát o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny. Tedy co se týče jeho povinností, záleží jen a pouze na jeho bdělosti.

Bod 3. doplňuje do zákona nový § 24d, který řeší situace, kdy byla osoba Kanceláři neoprávněně vyzvána k úhradě příspěvku a vznikly jí z důvodu prokazování faktu, že dlužníkem není, účelně vynaložené náklady. Pokud byla osoba takto neoprávněně vyzvána a účelně vynaložené náklady jí vznikly, tyto prokáže a písemně si požádá o jejich náhradu, je Kancelář ze zákona povinna náklady osobě nahradit. Kancelář má pak regresivní nárok na zaplacení této úhrady nákladů po subjektu, jenž jí poskytl vadné informace, na základě nichž osobu vyzvala. Co se týče odůvodnění § 24d odst. 1, odkazuje zákonodárce na informace uvedené výše v textu. Odst. 2 pak dává možnost Kanceláři prodloužit lhůtu nutnou k odpovědi vyzvané osobě, v případě, že informace zasláné vyzvanou osobou Kanceláři vyžadují hlubší prozkoumání a srovnání s dalšími informacemi, které nemá Kancelář okamžitě k dispozici.

K Čl. II.

Vzhledem k množství v současnosti běžících soudních i exekučních řízení, týkajících se zaplacení dlužného příspěvku, bylo z důvodu zachování právní jistoty věc nutné vyřešit přechodným ustanovením. Tento zákon tedy nepůsobí retroaktivně a všechna řízení zahájená před účinností tohoto zákona budou dokončena a rozhodnuta dle úpravy účinné před platností a účinností tohoto zákona.

K Čl. III.

Vzhledem k tomu, že zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) byl již novelizován zákonem č. 239/2013 Sb., avšak co se týče problematiky § 24c zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a jeho chyb zcela nedostatečně (tedy situaci nerefluktujícím a neřešícím způsobem), bylo nutné tuto platnou, avšak neúčinnou část novely zrušit a nahradit úpravou novou, lépe vystihující podstatu problému.

K Čl. IV

Účinnost zákona byla stanovena s ohledem na to, že pro uplatnění navrhované změny v praxi Česká kancelář pojistitelů potřebuje určitý čas. Po porovnání legislativních postupů při podobných změnách byla zvolena legisvakanční lhůta 30 dní, jako lhůta umožňující plnou přípravu nového systému vymáhání, avšak zabraňující spekulativnímu jednání.

V Praze dne 6. února 2014

Předkladatelé:

Kateřina Konečná, v. r.

Václav Snopek, v. r.

Karel Šidlo, v. r.